

płk dr hab. Jacek LASOTA
Wydział Wojskowy
Akademia Sztuki Wojennej
w Warszawie

Warszawa, 12.05.2022 r.

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pani Magister Marty KOZŁOWSKIEJ

na temat:

System bezpieczeństwa wymiany informacji organizacji publicznej na przykładzie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szczytnikach

opracowanej pod kierownictwem naukowym prof. dr. inż. Jarosława Wołęjszo

1. Uwagi wstępne

Podstawą formalną do sporządzenia niniejszej recenzji była Uchwała Rady Naukowej Dyscypliny Nauk o Bezpieczeństwie Akademii Kaliskiej z dnia 8.04.2022 r. Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska obejmuje istotne zagadnienia z zakresu szeroko postrzeganego bezpieczeństwa informacyjnego w organizacji publicznej.

Tytuł rozprawy a przede wszystkim temat przedstawionej do recenzji pracy Pani Magister Marty Kozłowskiej oraz przyjęte w niej metodologiczne podstawy sugerują, że w dążeniu do uzyskania pożądaných odpowiedzi Doktorantka przedstawiła rozważanie głównego problemu badawczego w ujęciu diagnostycznych (*jak jest ? i jaki jest tego poziom?*) oraz w ujęciu prognostycznym (*jak powinno być?*). Pytanie te są podstawowymi pytaniami, na które Doktorantka szukała odpowiedzi w prowadzonych przez siebie badaniach. Podkreślenia godny jest także fakt, że Doktorantka wykazała potrzebę zbadania podjętej w dysertacji problematyki, osądzając swoje poznawcze działania w dotychczasowym stanie teorii i praktyki, wynikającej także z obserwacji prowadzonych w trakcie wykonywania swoich obowiązków służbowych w miejscu pracy.

2. Merytoryczna ocena rozprawy

a) Ocena celu badawczego, problemu badawczego, przyjętej hipotezy i założeń pracy

Przedmiotem badań w recenzowanej rozprawie Autorka uczyniła *system bezpieczeństwa wymiany informacji organizacji publicznej*. Natomiast cel teoretyczny (poznawczy) został sformułowany przez Doktorantkę jako *identyfikacja zagrożeń i usprawnień w systemie bezpieczeństwa informacji organizacji*

publicznej. Autorka sformułowała także cel użyteczny w postaci *opracowania koncepcji systemu obiegu informacji w organizacji publicznej na przykładzie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szczytnikach*. (s. 12)

Główny problem badawczy sprowadza się do pytania w postaci: *Jakie zmiany wprowadzić w systemie bezpieczeństwa wymiany informacji w organizacji publicznej, aby poprawić skuteczność obiegu informacji?* Główny problem badawczy podzielony został na trzy problemy szczegółowe. (s. 13)

Próbie odpowiedzi na pytanie zawarte w problemie głównym Doktorantka sformułowała w postaci hipotezy roboczej, zakładając iż *ułatwienie dostępu do danych, usprawnienie procesów przekazywania lub pobierania ich znacznych ilości w niewielkich jednostkach czasu oraz rozwój technologii przechowywania informacji mają ogromne znaczenie. Odpowiednio przebiegająca wymiana informacji wpływa między innymi na prawidłowe wykonywanie zadań ośrodka pomocy społecznej. Należy też pamiętać, że aspektami bezpieczeństwa informacji są: dostępność, poufność, niezawodność, integralność i autentyczność. Bardzo ważne jest, aby wdrożyć i utrzymać właściwy system zarządzania bezpieczeństwem informacji, który będzie umożliwiać ochronę wszystkich przetwarzanych przez instytucję informacji, jak również zapewni ciągłość realizowanych przez nią procesów i zadań*. Główna hipoteza robocza została podzielona na trzy hipotezy szczegółowe. (s. 13-15)

Cel główny, główny problem badawczy i główna hipoteza są poprawnie sformułowane i oraz właściwie ze sobą skorelowane pozwala to na śledzenie wywodu naukowego bez zbędnych komplikacji.

b) Ocena zastosowanego piśmiennictwa

Oceniam, iż w pracy wykorzystano wystarczającą ilość źródeł. Na bibliografię składa się 110 publikacji książkowych, 6 aktów prawnych oraz 3 artykuły zamieszczone w czasopiśmie. Pewien niedosyt może budzić fakt, że większość z nich wydana była przed dekadą, a w problematyce bezpieczeństwa, szczególnie informacyjnego zmiany zachodzą bardzo szybko. Nie mniej jednak mogę stwierdzić, że Doktorantka wnikliwie jak na specyfikację problematyki wynikającej z przedmiotu badań zapoznała się i przestudiowała dostępną literaturę przedmiotu, stwarzając warunki do jej krytycznej analizy na potrzeby swojej rozprawy doktorskiej.

c) Ocena zastosowanych metod badawczych

Doktorantce udało się rozwiązać główny problem badawczy, a także w zadawalającym stopniu potwierdzić założenia hipotezy roboczej. W istotnej mierze przyczyniła się do tego trafna selekcja i w efekcie przemyślany dobór zarówno teoretycznych jak i empirycznych metod badawczych, które wykorzystywano w sposób adekwatny do rozwiązywanych problemów.

Spośród metod teoretycznych zastosowanie znalazły: analiza, synteza, abstrahowanie, wnioskowanie, uogólnienie, porównanie i analogia. Metody te pozwoliły na skonkretyzowanie poglądów w zakresie rozpatrywanych problemów oraz ukierunkowały właściwe badania.

Z kolei badania empiryczne, jak znajduję w rozdziale I *Podstawy metodologiczne badań*, prowadzone były z wykorzystaniem obserwacji, której narzędziem był arkusz obserwacji), sondaż diagnostyczny realizowany techniką ankiety audytoryjnej, przy wykorzystaniu narzędzia badawczego, którym był kwestionariusz ankiety. W badaniu empirycznym, zgodnie z deklaracją Autorki wzięło udział 549 osób w różnym wieku, na różnych stanowiskach i z różnym stażem pracy. Badania ukończono 21 stycznia 2022 r.

Oceniając zastosowane metody badawcze stwierdzam, że w zakresie zarówno metod teoretycznych i empirycznych użyte zostały metody stosowne do przedmiotu badań i zdefiniowanych problemów oraz hipotez roboczych. Uogólniając, moja ocena przyjętych przez Autorkę teoretycznych i praktycznych metod badawczych jest pozytywna.

c) Ocena omówienia wyników badań własnych

Autorka stosowała zarówno teoretyczne, jak i praktyczne metody badawcze, w ocenie takiej konieczne jest odniesienie się do omówienia wyników badań uzyskanych w pierwszym jak i drugim przypadku.

W odniesieniu do wyników badań prowadzonych przez Autorkę metodami teoretycznymi, to ich rezultaty wyczerpująco i przekonująco zostały przedstawione w dążeniu do odpowiedzi na pytania zawarte w konkretnych problemach szczegółowych. Doktorantka wykorzystała wyniki badań właściwie, wplatając je w treści poszczególnych rozdziałów rozprawy.

W zakresie omówienia i oceny wyników badań empirycznych, odnajduję je w podrozdziale 1.6 *Dobór i charakterystyka próby badawczej* oraz w rozdziale 4. *Usprawnienia systemu bezpieczeństwa obiegu informacji*. Najważniejsze, w mojej ocenie tej części rozprawy, jest sam sposób przedstawienia i wykorzystania wyników badań empirycznych, a w tym aspekcie jest bardzo trudno wygenerować poważne uwagi. Dobór próby badawczej jest dobrze przemyślany i w stanowi odpowiednią reprezentację środowiska. Rezultaty badań zostały skrupulatnie przeanalizowane i bardzo czytelnie zaprezentowane w postaci wykresów oraz tabel. Są one bardzo estetycznie wykonane i zawierają niezbędne dane pozwalające śledzić proces badawczy Doktorantki. Na duże wyróżnienie zasługuje zastosowanie współczynników korelacji liniowej r -Pearsona!

Solidna praca przeprowadzenia w tym etapie procesu badawczego posłużyła Doktorantce do wyciągnięcia wniosków, które z kolei stanowiły podstawę do rzetelnego opisu rozważań naukowych w rozdziałach 2-4. Podsumowując, ten aspekt rozprawy doktorskiej oceniam bardzo pozytywnie.

e) Ocena oryginalnego rozwiązania problemu badawczego

Główny problem badawczy recenzowanej pracy Doktorantka sprecyzowała jak wyżej wspomniano, w postaci pytania: *Jakie zmiany wprowadzić w systemie bezpieczeństwa wymiany informacji w*

organizacji publicznej, aby poprawić skuteczność obiegu informacji? Główny problem badawczy uszczegółowiony został o trzy problemy szczegółowe dotyczące teoretycznego i praktycznego funkcjonowania systemu wymiany informacji, wymiany informacji w organizacji publicznej (ośrodek pomocy społecznej) oraz usprawnienia obiegu informacji w ośrodku pomocy społecznej.

Po dogłębnej analizie treści rozprawy doktorskiej Pani Magister Marty Kozłowskiej, oceny rozwiązania problemu badawczego stwierdzam, że w konsekwencji swojego naukowego wysiłku Doktorantka zaproponowała autorskie rozwiązanie, którego podstawę stanowiły kompetentnie przeprowadzone badania naukowe, zarówno teoretyczne i empiryczne. Oryginalne rozwiązanie problemu badawczego przez Autorkę obejmuje, w mojej ocenie, identyfikację i charakterystykę zagrożeń związanych z bezpieczeństwem wymiany informacji w ośrodku pomocy społecznej, który jest organizacją publiczną oraz dokonanie wskazań na jakie aspekty należy zwrócić szczególną uwagę, aby system wymiany informacji był bezpieczny a jednocześnie funkcjonalny. W tym miejscu należałoby by jednak zwrócić uwagę na układ (punkty) koncepcji usprawnienia systemu bezpieczeństwa obiegu informacji, który zaproponowała Doktorantka.

Podsumowując, ten aspekt rozprawy oceniam pomimo pewnych mankamentów pozytywnie.

f) Ocena możliwości praktycznego wykorzystania wyników badań

Specyfika przedmiotu badań powoduje, że w mojej ocenie treści dysertacji stanowić mogą interesujący materiał służący do opracowania specyfikacji programu, który by w skuteczny sposób pomógłby w bezpiecznym obiegu informacji w ośrodku opieki społecznej i instytucjach towarzyszących. Odwołując się do specyficznego przedmiotu badań wynik dociekań naukowych Autorki powinien być wykorzystywany do dalszych, jeszcze bardziej precyzyjnych badań ukierunkowanych na ochronę informacji niejawnych i danych wrażliwych.

g) Niedociągnięcia i luki w rozprawie w ocenie recenzenta

W tej części recenzji odniosę się do pewnych fragmentów pracy, z którymi nie spełni się zgadzam. W pierwszym zdaniu rozprawy (Streszczenie, s. 3) Doktorantka stwierdziła, że *dysertacja pt. „System bezpieczeństwa wymiany informacji organizacji publicznej na przykładzie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szczytnikach” doprowadziła do stworzenia koncepcji usprawnienia systemu bezpieczeństwa obiegu informacji*. Również za cel użyteczny Autorka przyjęła *opracowanie koncepcji systemu obiegu informacji w organizacji publicznej na przykładzie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szczytnikach*. (s. 12) Koncepcja, zgodnie z definicją zawartą w Wielkim Słowniku Języka Polskiego, to *świadomie przyjęty sposób rozumienia czegoś, rozwiązania problemu lub osiągnięcia celu*. Niestety Doktorantka, jak już wspomniałem powyżej (pkt. 2. e. niniejszej recenzji), nie zaprezentowała układu (zagadnień), według których można sporządzić taką koncepcję. To przełożyło się na pewne niedociągnięcia w tym aspekcie w

rozdziale 4.2. *Koncepcja usprawnienia systemu bezpieczeństwa obiegu informacji*. (s. 150-154) Będę wdzięczny, aby Autorka podczas publicznej obrony wyjaśniła przyjęty przez siebie układ *Koncepcji systemu obiegu informacji w organizacji publicznej na przykładzie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szczytnikach*.

Na stronie 21 Rozprawy Doktorantka stwierdziła, że *Autor rozprawy będzie analizował: recenzje książek, ich wstępów i wniosków, w których zazwyczaj są zawarte interpretacje i syntetyczne wywody zawarte w publikacjach oraz poradniki, gdyż charakteryzują się one dyrektywnymi cechami oraz ograniczonym rygiem metodologicznej obiektywności*. Moim zdaniem to również w treści pozycji można odnaleźć interesujące zapisy związane z rozwiązywaniem problemów badawczych. Osobiście uważam, że w samych wnioskach opracowywanych przez autorów książek jest dużo subiektywnych odniesień. Pełne spektrum można dostrzec poprzez samodzielne analizowanie całości publikacji a nie tylko ich fragmentów. Chciałbym, aby Autorka w czasie publicznej rozprawy odniosła się do mojego spostrzeżenia.

W rozdziale 1.6. *Dobór i charakterystyka próby badawczej* Doktorantka zamieściła zapis o poddaniu badaniom 142 jednostki administracyjne (s. 26), bardzo proszę o rozszerzenie informacji na temat tych jednostek administracyjnych.

Z kolei w rozdziale 4.2. *Koncepcja usprawnienia systemu bezpieczeństwa obiegu informacji* (s. 152) Autorka, w kontekście do wprowadzenia jednego programu komputerowego (...) stwierdziła, że *z programu tego korzystać będą wszyscy pracownicy zatrudnieni w ośrodku pomocy społecznej oraz instytucje współpracujące z ośrodkiem pomocy społecznej*. W związku z tym, że program będzie wykorzystywany przez wszystkich pracowników wspomnianych organizacji publicznych i innych instytucji, moim zdaniem, wskazane byłoby wprowadzenie ograniczeń według zasady wiedzy koniecznej. Bardzo proszę, aby Doktorantka w czasie obrony odniosła się do powyższej sugestii.

Jednocześnie pragnę podkreślić, że wskazanie powyższych uwag jako niedociągnięć, nie traktuję jako błędów, które mogą dyskredytować całość pracy. Powyższe uwagi nie rzutują bezpośrednio na oryginalne rozwiązane problemu badawczego przez Doktorantkę.

3. Merytoryczna ocena rozprawy

a) Ocena układu pracy

Recenzowana dysertacja doktorska przedstawiona została w postaci zwartego opracowania naukowego. Układ pracy przedstawiono w spisie treści, a istota problemowa kolejnych rozdziałów była sygnalizowana we wstępie i w syntetycznych wnioskach kończących poszczególne rozdziały merytoryczne oraz w zakończeniu pracy.

Struktura recenzowanej rozprawy doktorskiej jest w mojej ocenie prawidłowa i przemyślana. Dysertacją została podzielona na cztery rozdziały (w tym jeden metodologiczny i trzy merytoryczne), poprzedzonych właściwie skonstruowanym pod względem treści wstępem. W

rozprawie zamieszczono również bibliografię, spis rysunków, tabel i wykresów. Struktura rozprawy jest zatem czytelna, a przeprowadzone wywody stanowią, logicznie powiązaną i uporządkowaną całość. Kolejne fragmenty pracy prowadzą od założeń metodologicznych, poprzez istotę determinantów bezpieczeństwa wymiany informacji w organizacji publicznej. Rozprawę uzupełniają dwa załączniki: kwestionariusz ankiety i arkusz obserwacji. Stwierdzam, że przyjęty przez Autorkę układ pracy pozwolił na uporządkowane i solidne naukowo przedstawienie rozwiązań poszczególnych problemów badawczych. Każdy z trzech zawartych w rozprawie rozdziałów merytorycznych zakończony został syntetycznymi, podsumowującymi wnioskami ułatwiającymi tak śledzenie, jak i rozumienie treści wywodu naukowego prowadzonego przez Doktorantkę. W pracy została również zachowana właściwa proporcja pomiędzy rozdziałami.

Dociekliwość poznawcza i zacięcie naukowe Autorki sprawiły, iż powstała dysertacja licząca 178 stron. Należy, w sensie pozytywnym, wskazać na fakt, że Doktorantka opisując skomplikowane problemy bezpieczeństwa wymiany informacji w jego wybranych aspektach (organizacja publiczna) potrafiła dobrze wykorzystać tabele, szkice i schematy ilustrujące poddawane penetracji naukowej kwestie, zamieszczając w opracowaniu badań: 30 tabel, 29 wykresów i 6 rysunków.

W rozdziale pierwszym pt. „*Podstawy metodologiczne badań*”, omówione zostały kwestie przedmiotu oraz celu badań naukowych. Przedstawiony został problem badawczy, jak również hipotezy robocze oraz hipotezy szczegółowe. Zaprezentowane zostały metody empiryczne i teoretyczne, techniki oraz narzędzia badawcze. Omówiony został obszar badań i została scharakteryzowana próba badawcza.

Drugi rozdział jest zatytułowany „*System bezpieczeństwa informacji w organizacji – teoria problemu*”. Rozdział ten zawiera opis istoty systemu bezpieczeństwa informacji w organizacji. W rozdziale tym zdefiniowano informację, przedstawiono istotę bezpieczeństwa informacji oraz opisano, czym jest bezpieczeństwo informacji. Przedstawiono tu również prawne wymagania, co do bezpieczeństwa informacji oraz środki techniczne i organizacyjne mające wpływ na bezpieczeństwo informacji w organizacji. Poświęcono tu także miejsce na przedstawienie zarządzania bezpieczeństwem informacyjnym w organizacji. Opisano, czym jest ryzyko w zarządzaniu bezpieczeństwem informacyjnym, jakie znaczenie ma przeprowadzanie audytów oraz jak powinno wyglądać prawidłowe wdrażanie systemu zarządzania bezpieczeństwem informacyjnym.

W rozdziale trzecim zatytułowanym „*Organizacje publiczne i jej otoczenie*” zostały nakreślone zagadnienia organizacji publicznych, zdefiniowano organizację publiczną, przedstawiono cechy charakterystyczne współczesnych organizacji, zaprezentowano ich cele oraz opisano, jakie posiadają zasoby. Przedstawiono tu także otoczenie organizacji publicznych oraz przedstawiono, jak prezentują się struktury organizacji. Zawarto również informacje na temat struktury organizacyjnej

ośrodka pomocy społecznej i jego otoczenia. Zaprezentowano ustawowe zadania i funkcje ośrodków pomocy społecznej oraz opisano formy usług realizowanych przez te instytucje.

Rozdział czwarty pt. „*Usprawnienia systemu bezpieczeństwa obiegu informacji*” koncentruje się na analizie wyników badań oraz jest próbą zaprezentowania koncepcji usprawnienia systemu bezpieczeństwa obiegu informacji.

Opracowane przez Doktorantkę i zestawione w trzech rozdziałach merytorycznych rezultaty penetracji naukowej zakończone zostały uzasadnionymi wnioskami, stanowiącymi uogólnione odpowiedzi na wygenerowane wcześniej i przedstawione w rozdziale metodologicznym problemy naukowe oraz będącymi konstatacją dotyczącą całości dysertacji.

Konstatując ocenę układu pracy podkreślam, że pomimo wskazanych powyżej wątpliwości Autorka przedstawiła logicznie uporządkowany i interesujący zarazem materiał naukowy o charakterze poznawczym, będący spójnym i sensownym opracowaniem przedmiotu badań i wyników badań.

b) Niedociągnięcia warsztatowe w ocenianej rozprawie

Strona formalna rozprawy Pani Magister Marty Kozłowskiej nie budzi szczególnych zastrzeżeń. Tytuł rozprawy jest w pełni zgodny z jej treścią i przedmiotem przeprowadzonych i opisanych badań. Nie zgłaszam zasadniczych uwag co do poprawności cytowań, opisów i przypisów. Oceniając język rozprawy jest on właściwy dla rozprawy doktorskiej i przedmiotu badań a opracowanie tekstu postrzegam jako poprawne.

Jednak w pracy dostrzegłem kilka niedociągnięć natury językowej i edycyjnej. Doktorantka na stronie 3 rozprawy używa formy żeńskiej Autorka, jednak już od kolejnych stron używa formy męskiej Autor. W streszczeniu Autorka zamieszcza zapis, że rozdział 1 ma tytuł *Metodologia badań własnych* a w spisie treści figuruje pod tytułem *Podstawy metodologiczne badań*. Z kolei zamieszczony na stronie 20 rozprawy rysunek 1.2. *Proces krytycznej analizy literatury* jest mało spójny z treścią pod rysunkiem m.in. umieszczenie kategorii 4 na rysunku, choć z treści wynika, że jest to kategoria 3. Omawiany rysunek posiada również drobne mankamenty edytorskie. Kolejnym elementem niedociągnięć w edycyjnym aspekcie rozprawy jest numeracja przypisów, na każdej bowiem stronie numeracja przypisów zaczyna się od 1.

Pojedyncze błędy, takie jak literówki i potknięcia leksykalne nie obniżają w żaden sposób pozytywnego odbioru pracy. Konkludując, ogólna ocena pracy w tej części rozprawy jest pozytywna.

4. Wnioski końcowe

Rozprawę doktorską Pani Magister Marty Kozłowskiej na temat „*System bezpieczeństwa wymiany informacji organizacji publicznej na przykładzie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Szczytnikach*”

oceniam jako oryginalne, wartościowe pod względem merytorycznym, rozwiązanie problemu naukowego w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie w ramach nauk społecznych. Zaprezentowane w niej wyniki badań dobrze świadczą o wiedzy metodologicznej oraz umiejętnościach rozwiązywania problemów naukowych. Autorka rozprawy wykazała się obszerną wiedzą w obszarze prowadzonych badań i umiejętnościami posługiwania się metodami badawczymi. Problem naukowy określony w rozprawie został rozwiązany.

Biorąc pod uwagę powyższą konkluzję należy uznać, że rozprawa doktorska Pani Magister Marty Kozłowskiej odpowiada wymogom artykułu 187 ustawy z dnia Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 poz 574, 583, 655, 682, 807). Bazując na powyższych konstatacjach przedstawiam Radzie Naukowej Dyscypliny Nauk o Bezpieczeństwie Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego wniosek o przyjęcie przedłożonej pracy jako rozprawy doktorskiej i dopuszczenie jej do dalszych działań związanych z ubieganiem się o stopień naukowy doktora.

